

การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมสันติสุขเก้าอี้*

Communication for the Reconciliation Building with the Nine Principles in Buriram Peace Community Project

¹ดารณี ธัญญสิริ, วิทยาธร ท่อแก้ว และ สุภาภรณ์ ศรีดี

¹Daranee Thanyasiri, Witayatorn Torkaw and Supaporn Sridee

¹มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

¹Sukhothai thammathirat Open University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: daranee2514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมสันติสุขเก้าอี้ 2) กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ 3) รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 จ.บุรีรัมย์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 22 คน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ข้อสรุปและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า 1) บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร คือ อัตลักษณ์ที่โดดเด่นด้านประเพณีและวัฒนธรรมที่ยึดถือความสามัคคีกันเครือญาติอย่างเหนียวแน่นทำให้เกิดความสมานฉันท์ คือ การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) กระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือ มีความรู้เรื่องการสร้างความสมานฉันท์ เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร คือ ธรรมบัญญัติ หลักการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของคนชุมชน สื่อหลักที่ใช้คือ สื่อบุคคลและหอกระจายข่าว ผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารและเนื้อหาสาร 3) รูปแบบการสื่อสาร ใช้การสานเสวนา ใช้หลักศาสนาเป็นแนวทาง และใช้การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรมชุมชน 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ต้องยอมรับในความสำคัญอย่างเท่าเทียมกันของผู้ส่งสารและผู้รับสาร การกำหนดประเด็นเนื้อหาต้องตรงกับเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน เป็นไปตามวิถีชุมชน และรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ควรใช้รูปแบบการสานเสวนา ใช้หลักศาสนาเป็นแนวทางและการสื่อสารผ่านประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน

คำสำคัญ: การสื่อสาร; การสร้างความสมานฉันท์; โครงการบูรณัมสันติสุขเก้าอี้

* Received April 8, 2020; Revised May 18, 2020; Accepted June 8, 2020

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the context of communication for reconciliation building in the Buriram Nine Principles of Peace Community Project; 2) the process of communication for reconciliation building; 3) the patterns of communication for reconciliation building; and 4) approaches for developing better communication for reconciliation building. This was a qualitative research. The study area was Charoen Suk Village, Moo 12, Buriram Province. In-depth interviews were held with 22 key informants and additional data were obtained through non participatory observation. Data were analyzed through conclusion forming and reported descriptively.

The results showed that 1) the context that involved communication was the local identity expressed in traditions that cement familial relationships and thus promote peaceful co-existence and happiness. 2) In the communication process, the message sender was credible and knowledgeable about reconciliation. The messages communicated were about the Nine Principles of Peace agreement, life guidance, and the well being of the community. The media used were primarily personal media and the public address system. The message receivers had good attitudes toward the message sender and the messages. 3) The patterns of communication were dialogue, Buddhist approaches and community culture and traditions. 4) Approaches for improvement are to accept the equality of message senders and message receivers, and to select messages that comply with reality, that are beneficial to the stakeholders and that fit in with the community mores. The patterns of dialogue, Buddhist approaches and communication through community culture and traditions are appropriate for building reconciliation.

Keywords: Communication; Reconciliation; Buriram Peace Community Project

บทนำ

สถานการณ์ทางการเมืองในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ได้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง ทำให้เกิดความแตกแยกของคนในชาติและสถาบันการเมืองอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการแข่งขันเชิงอำนาจ การทุจริตประพดมิชอบ ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความธรรม การถูกเลือกปฏิบัติช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนจนกับคนรวย การเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน สังคมไทยในช่วงที่ผ่านมาจึงเป็นสังคมแห่งความหวาดระแวง (King Prajadhipok's Institute, 2013) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว กระทบต่อความมั่นคง ประชาชนและประชาธิปไตย

ความแตกแยกของคนในชาติทำให้ขาดความรักและความสามัคคี อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม (Luangaram, and Sethapramote, 2018)

ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีที่มาจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลที่สร้างความขัดแย้ง จึงควรสร้างจิตสำนึกความมีเหตุมีผลให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนตระหนัก และให้ความสำคัญต่อการบริโภคข้อมูล/ข่าวสาร เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ได้อย่างครบถ้วนและรอบด้าน (Saengkanokkul, 2017) เมื่อพิจารณาจากข้อมูลข้างต้นพบว่า การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้ง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยสำคัญในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและช่วยสร้างความสมานฉันท์ สอดคล้องกับการศึกษาของศูนย์ศึกษาและพัฒนาการสื่อสารสันติภาพ (CPCS) (2016) ที่พบว่า การสื่อสารคือกลไกสำคัญในการสร้างสันติภาพ

จากรายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ครบรอบ 1 ปี แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลก็ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินนโยบายสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการสร้างการรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเพื่อสร้างบรรยากาศความปรองดอง ส่งเสริมความสามัคคีสมานฉันท์ในพื้นที่ โดยให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม (Public Participation Approach) ถือว่าเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสื่อสารระหว่างสมาชิกในสังคมหรือชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนนี้ จะเป็นพลังชุมชนที่ผลักดันให้เกิดการพัฒนา และเป็นชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2015)

จังหวัดบุรีรัมย์ เป็น 1 ใน 4 จังหวัดส่งเสริมคุณธรรม ที่ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ได้ริเริ่มขึ้น มีรูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมด้วยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง (area base) (Moral Promotion Center (Public Organization), 2017) ซึ่งจังหวัดบุรีรัมย์ได้นำตัวแบบการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์รายกรณี (B- CM Model : Buriram Case Management Model) มาเป็นแนวทางการพัฒนาจังหวัด โดยความเห็นชอบของประชาคมหมู่บ้าน เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2557 กำหนดให้มีธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุขเก้าटी ได้แก่ 1) เป็นคนดี 2) มีปัญญา 3) รายได้สมดุล 4) สุขภาพแข็งแรง 5) สิ่งแวดล้อมสมบูรณ์ 6) สังคมอบอุ่น 7) หลุดพ้นอาชญากรรม 8) จัดตั้งกองทุนพึ่งพาตนเอง และ 9) สร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) /ชุมชน มาเป็นหลักปฏิบัติในพื้นที่ จนเกิดเป็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนวัดผลได้ คือ ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ลดลง เกิดความปรองดองสมานฉันท์ คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น รวมถึงหมู่บ้านได้รับรางวัลต่างๆ มาโดยตลอด (Phasukjai, 2018) ซึ่งแนวทางการขับเคลื่อนของจังหวัดบุรีรัมย์นั้น เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและใช้การสื่อสารช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมให้เกิดความสำเร็จ การสื่อสารจึงเป็นกลยุทธ์ที่มีความสำคัญที่ทำให้สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ร่วมกันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน

ดังนั้นการวิจัย เรื่อง การสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบุรีรัมย์สันติสุขเก้าटी ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษากระบวนการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ พื้นที่ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ บ้านเจริญสุข หมู่ 12 ซึ่งเป็นพื้นที่ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ การศึกษานี้จะเป็นการถอดบทเรียนการสื่อสารซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจ

เกี่ยวกับการสร้างความสมานฉันท์ อันจะนำไปสู่แนวทางการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนอื่นๆ เพื่อให้สังคมไทยเกิดความปรองดองในทุกระดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณมรดกสันติสุขเก่าดี
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณมรดกสันติสุขเก่าดี
3. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณมรดกสันติสุขเก่าดี
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยมีขั้นตอนในการศึกษาดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบริบทของการสื่อสาร กระบวนการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณมรดกสันติสุขเก่าดี

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความถูกต้อง เหมาะสมก่อนนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ในพื้นที่เป้าหมายคือ บ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.บุรีรัมย์ โดยลงสำรวจศึกษาในพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) คือ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 12 บ้านเจริญสุข 1 คน ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน ประธานคุ้ม 8 คน ประชาชน 8 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 4 คน จำนวนรวม 22 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลักต้องมีคุณสมบัติคือ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้รับผิดชอบโครงการบูรณมรดกสันติสุขเก่าดี ส่วนผู้ทรงคุณวุฒิต้องมีคุณสมบัติคือ มีประสบการณ์ด้านการสอน วิจัย หรือบริการวิชาการ ที่เกี่ยวกับการสร้างความสมานฉันท์ไม่น้อยกว่า 10 ปี

ขั้นตอนที่ 5 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยแบบสัมภาษณ์พัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และ 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตในการประชุมหมู่บ้าน และงานประเพณีต่างๆที่จัดขึ้นในหมู่บ้าน อาทิ งานทำบุญหมู่บ้าน งานประเพณีบุญบั้งไฟ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามสภาพที่เป็นจริง

ขั้นตอนที่ 6 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยลงพื้นที่สัมภาษณ์ ถ่ายภาพประกอบทำงาน และมีการจดบันทึกข้อมูลการสังเกต และตรวจสอบความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของข้อมูล (data triangulation) ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ข้อสรุปตาม วัตถุประสงค์และนำมาอธิบายผลด้วยวิธีพรรณนา

ขั้นตอนที่ 8 นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการศึกษาวิจัยมาเขียนเป็นรายงานการวิจัย

ผลการวิจัย

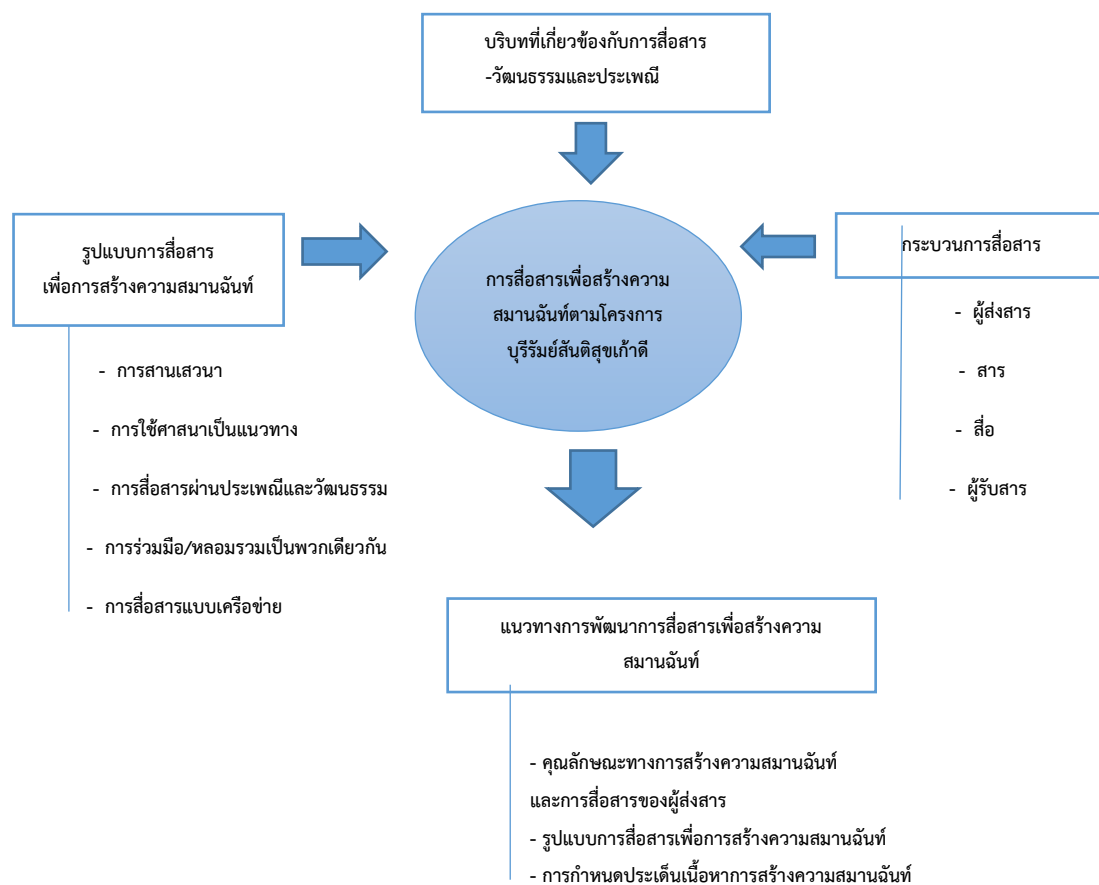
วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าติ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานคุ้ม และประชาชน พบว่า หมู่บ้านมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นในเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา มีความสัมพันธ์อันดีเครือญาติกัน อย่างเหนียวแน่น มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีความมุ่งมั่น ตั้งใจในการพัฒนาชุมชน เสียสละเพื่อส่วนรวม มุ่งเน้นการสร้างการมีส่วนร่วม มีวิสัยทัศน์ที่ดี เป็นต้นแบบในการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ และเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในชุมชน และยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารร่วมกันของสมาชิกทั้งในระดับกลุ่ม และระดับชุมชนจนได้รับรางวัลต่างๆ มากมาย

วัตถุประสงค์ที่ 2 กระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าติ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานคุ้ม และประชาชน พบว่า 1) ผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน และประธานคุ้ม มีความรู้ในเรื่องธรรมเนียมเก้าติเป็นอย่างดี มีทักษะในการสื่อสาร มีคุณสมบัติของความน่าเชื่อถือและมีความยุติธรรม 2) เนื้อหาสาร เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมเนียมเก้าติ โดยเนื้อหาของสารทั้งหมดจะเน้นการสร้างการพึ่งพาตนเองให้กับชุมชน 3) สื่อ สื่อที่ใช้เพื่อสร้างความสมานฉันท์ประกอบด้วย 1. สื่อบุคคล คือ ผู้นำชุมชน 2. สื่อชุมชน โดยใช้หอกระจายข่าวเป็นช่องทางในการเผยแพร่ 3. สื่อเฉพาะกิจ ผู้ส่งสารจึงได้ใส่เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมเนียมเก้าติในประเพณีและวัฒนธรรมทำให้คนในชุมชนมีความสามัคคี 4. สื่อสังคมออนไลน์ โปรแกรมไลน์เป็นช่องทางในการให้ข้อมูล ทำให้กลุ่มผู้นำชุมชนได้รับข้อมูลเหมือนกันในเวลาเดียวกัน 3) ผู้รับสาร คือชาวบ้านจะมีทักษะด้านภาษาที่มีความหลากหลาย ผู้รับสารมีทัศนคติต่อผู้ส่งสาร และเนื้อหาสารในทิศทางที่ดี ทำให้มีความร่วมมือเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณรมย์สันติสุขเก้าติ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใหญ่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน ประธานคุ้ม และประชาชน พบว่า 1) รูปแบบการสื่อสาร มีการใช้รูปแบบการสานเสวนา ซึ่งจะใช้วิธีการนั่งล้อมวงคุยกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ใช้เหตุผลในการพูดคุยกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง มีการสวดมนต์ ปฏิญาณตนต่อธรรมนุญ หมู่บ้าน และนำคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติ 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม คนในหมู่บ้านยังมีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และยึดถือประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดมา ปราชญ์ชาวบ้านจึงเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเก้าติลงไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน ความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ ทำให้มีความรู้สึกผูกพันกันและรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน จึงทำให้เกิดความสมานฉันท์และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และ 5) การสื่อสารแบบเครือข่าย เป็นการสื่อสารที่เชื่อมโยงกันอย่างมั่นคงเหมือนตาข่าย โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นศูนย์กลาง มีประธานคุ้ม

8 คุ่ม เป็นลูกข่าย และประธานคุ่มก็เป็นศูนย์กลางล้อมรอบด้วยครัวเรือนในคุ่ม ครัวเรือนในคุ่มก็กลายเป็นศูนย์กลางโดยมีสมาชิกในครอบครัวเป็นลูกข่าย เป็นทอดๆไป ซึ่งเครือข่ายนี้มีความเชื่อมโยงในการแลกเปลี่ยนข่าวสารรวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์ ผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องมีทักษะในการสื่อสาร และควรมีทัศนคติที่ดี ไม่มีอคติ เอาใจเขามาใส่ใจเรา ทำให้ผู้ส่งสารเกิดความเชื่อใจ 2) การกำหนดประเด็นเนื้อหา ต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นอัตลักษณ์ วิถีชุมชน ก็ทำให้เกิดความปรองดองในชุมชนได้ 3) รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ ควรมีรูปแบบที่ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนทั้งการสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม โดยต้องมีลักษณะแบบไม่เป็นทางการเพื่อทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง (Arya, Phramaha Hansa Dhammahaso, Kittayarak, and Vatanasapt, 2019)

ภาพที่ 1: องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า

บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร ได้แก่ บริบทด้านวัฒนธรรมและประเพณี มีความสำคัญต่อการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้ เนื่องจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมและประเพณี เป็นตัวกำหนด

ความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดของคนในสังคม ผู้ที่จะสื่อสารเข้าใจกันได้ดีที่สุดนั้น ได้แก่ ผู้ที่มีพื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมเหมือนกัน

กระบวนการสื่อสาร 1) ผู้ส่งสาร ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสารเป็นอย่างดี ต้องมีทักษะในการสื่อสาร และเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างได้ 2) สาร การวางกลยุทธ์เกี่ยวกับเนื้อหาที่สำคัญก็คือ รูปแบบและเนื้อหาต้องเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และมีประโยชน์ต่อผู้รับสาร 3) สื่อ สื่อบุคคลเป็นสื่อหลักที่ได้ผลดีเนื่องจากมีอิทธิพลต่อการโน้มน้าวใจ สื่อชุมชน ได้แก่ หอกระจายข่าว เป็นสื่อที่กระจายข่าวได้อย่างทั่วถึง และมีความสะดวก สื่อเฉพาะกิจ จะเป็นสื่อประเภทพิธีกรรม เช่น เทศน์มหาชาติ ประเพณีต่างๆ และสื่อสังคมออนไลน์ ใช้โปรแกรมไลน์เป็นช่องทางในการให้ข้อมูลต่างๆ ทำให้คนในชุมชนได้รับข้อมูลเหมือนกันในเวลาอันรวดเร็ว 4) ผู้รับสาร ผู้รับสารควรมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสารและเนื้อหาสาร ก็จะทำให้การสื่อสารประสบความสำเร็จได้

รูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ 1) การสานเสวนา โดยใช้รูปแบบการพูดคุย แสดงความคิดเห็น (โสเหล่) เน้นการคิดวิเคราะห์ร่วมกันในการกำหนดแนวทางแก้ปัญหาและนำไปสู่การสร้าง ความปรองดอง 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง คือ การใช้คำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาตักเตือนและแก้ไข ความขัดแย้ง 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม คือ ยึดถือวัฒนธรรมและประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกัน มา มีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแก้ดีลงปอดแทรกในประเพณีและ วัฒนธรรม 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน คือ การมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติทำให้เกิด ความรู้สึกผูกพัน และเป็นบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน และ 5) การสื่อสาร แบบเครือข่าย คือ การใช้โปรแกรมไลน์ซึ่งสามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ใน ระยะเวลาพร้อม ๆ กัน และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง จึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบได้ทันที

แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ 1) คุณลักษณะทางการสร้างความ สมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารและผู้รับสารล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่าๆกัน ดังนั้นจึงควรมี คุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสาร มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดี 2) การกำหนดประเด็น เนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ ต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน โดยเนื้อหาไม่จำเป็นต้อง เฉพาะเจาะจง หรือเน้นย้ำเรื่องความสมานฉันท์ แต่เป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เป็นอัตลักษณ์ วิถีชุมชน 3) รูปแบบการสื่อสารการสร้างความสมานฉันท์ ควรจะมีการประยุกต์ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิง สมานฉันท์ (restorative justice) นอกจากนี้ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณมรดก สืบเสาะ คือ ประเพณีและวัฒนธรรม เป็นไปตามทฤษฎีสื่อสารเชิงบริบททางสังคมที่ว่า สภาพแวดล้อมทาง สังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญของการสื่อสาร สอดคล้องกับการศึกษาของ Siripongtugsin (2018)

ซึ่งพบว่า วิถีวัฒนธรรมชุมชนมีส่วนช่วยในการสร้างความสมานฉันท์ของชุมชน ดังนั้นการมีอัตลักษณ์ชุมชนที่ชัดเจนทำให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชนได้

ส่วนกระบวนการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ฯ ประกอบด้วย 1) ผู้ส่งสาร พบว่า ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งสารหลัก ซึ่งผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ และมีความน่าเชื่อถือ เป็นไปตามทฤษฎีความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสารที่ว่า หากผู้รับสารพิจารณาว่าผู้ส่งสารมีความน่าเชื่อถือแล้ว ผู้ส่งสารจะส่งสารอะไรผู้รับสารก็เชื่อถือ สอดคล้องกับการศึกษาของ Worathanphasuk and Rukpollmuang (2014) ที่พบว่า ผู้นำท้องถิ่นจะมีบทบาทในการจัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชน และทำหน้าที่ผู้ประนีประนอมเมื่อมีข้อขัดแย้ง 2) เนื้อหาสาร เป็นเนื้อหาหลักตามธรรมเนียมเก่าดี เน้นการสร้างการพึ่งพาตนเองเพื่อให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นไปตามแนวคิดการออกแบบสาร คือ การออกแบบเนื้อหาสารที่ผู้รับสารพอใจ เนื้อหาเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้รับสารหรือเกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร ง่ายต่อการเข้าใจ ก็จะสามารถสร้างความน่าสนใจได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sanannaree, Leeka, Sa-waingam and Thongnuek (2018) ที่พบว่า การสื่อสารเพื่อสันติและความปรองดองต้องเป็นการสื่อสารที่เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวมได้ 3) สื่อ จากการศึกษาพบว่า สื่อที่ใช้เพื่อสร้างความสมานฉันท์ ประกอบด้วย (1) สื่อบุคคล (2) สื่อชุมชน (3) สื่อเฉพาะกิจ และ (4) สื่อสังคมออนไลน์ เป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารที่ว่า ช่องทางที่จะนำสารไปสู่ประสาทในการรู้สึก หรือการถอดรหัสของผู้รับสาร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อประเพณี สื่อเฉพาะกิจ และสื่อสมัยใหม่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Pranee (2014) ที่พบว่า วัฒนธรรม ประเพณี เช่น การทำขวัญข้าว ประเพณีการลงแขก เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ก่อให้เกิดความมั่นคงในชุมชนและสังคม นอกจากนั้นยังใช้โปรแกรมไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกของหมู่บ้านซึ่งเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ซึ่งช่องทางการสื่อสาร หรือ สื่อ แต่ละประเภทต่างมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม 4) ผู้รับสาร พบว่า ผู้รับสารมีความรู้ไม่เท่าผู้ส่งสาร จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้น เป็นไปตามทฤษฎีการเลือกรับสารที่กล่าวว่า ผู้รับสารจะมีกระบวนการรับรู้ข่าวสารที่แตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ ความเชื่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ซึ่งการศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้รับสารมีความสามารถในการเลือกรับสารและประเมินประโยชน์ของข่าวสารได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Siwisorn, Phramaha Duangden Thitañāno and Wattanapradith (2018) ที่ว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องเป็นผู้ที่ติดตามเหตุการณ์ข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เพื่อให้มีประสบการณ์และความรู้ที่สมดุลระหว่างกัน

สำหรับรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ฯ สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความปรองดอง ที่กล่าวถึงการส่งเสริมแนวทางในการป้องกันแก้ไขและการจัดการกับปัญหาข้อพิพาทและความขัดแย้งด้วยสันติวิธีในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมกระบวนการยุติธรรม ทางเลือก และการสร้างสันติวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นภายใต้หลักการและแนวทางการมีส่วนร่วม สันติวิธี และความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า มีรูปแบบต่างๆ ดังนี้ 1) การสานเสวนา โดยจะใช้วิธีการนั่งล้อมวงคุยกัน รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ให้โอกาสทุกคนแสดงความคิดเห็น เมื่อมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันก็ใช้เหตุผลในการพูดคุยกันอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย สอดคล้องกับ สถาบันพระปกเกล้า ที่ได้นำเสนอหลักการสร้างความปรองดอง

ประกอบด้วยหลักการของการสานเสวนาว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการนำไปสู่การสร้างความปลอดภัย (King Prajadhipok's Institute, 2014) 2) การใช้ศาสนาเป็นแนวทาง มีการใช้ศาสนาเข้ามาเป็นแนวทาง มีการสวดมนต์ และปฏิญาณตนต่อธรรมนุญหมู่บ้าน หากมีปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ก็จะนำคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาดัดเตือน สอดคล้องกับการศึกษาของ Pra Kowit Palanano, Phramaha Duangden Thitaño and Wattanapradith (2018) ที่พบว่า ชุมชนที่นับถือระบบเครือญาติ เชื่อถือในบุญกุศล มีวัฒนธรรม จะเป็นชุมชนที่อยู่ร่วมกันได้อย่างสามัคคี 3) การสื่อสารผ่านประเพณีและวัฒนธรรม คนในหมู่บ้าน รักษาประเพณีและวัฒนธรรมให้คงอยู่เป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้าน ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแก้ติลงไปสอดแทรกในประเพณีและวัฒนธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ Siripongtugsin (2018) และการศึกษาของ Buaprom and Narot (2018) ที่พบว่า ชุมชนที่ยังมีฐานความเชื่อทางศาสนา จารีตประเพณี วัฒนธรรมจะช่วยร้อยรัดคนในชุมชนในมีความปลอดภัย สมานฉันท์ เป็นกลไกในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมได้ 4) การร่วมมือ/หลอมรวมเป็นพวกเดียวกัน พบว่าความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติและมีความรู้สึกผูกพันกันอย่างมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อุทัย ปริญา สุทธินันท์ ที่พบว่า ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ระบบอาวุโส และผู้นำชุมชน ยังมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน (Parinyasutinun, 2014) 5) การสื่อสารแบบเครือข่าย การสื่อสารส่วนใหญ่เป็นการให้ข้อมูลต่างๆผ่านโปรแกรมไลน์ ซึ่ง Saipradit (2008) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จาก สื่อใหม่ (New Media) ว่าช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการบริหารข้อมูล สามารถให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลายกลุ่มเป้าหมายเผยแพร่ไปยังกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากได้ในระยะเวลาพร้อม ๆ กัน และมีความสามารถในการติดต่อ 2 ทาง จึงทำให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบได้ทันที

และแนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ เป็นไปตามทฤษฎีความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร แนวคิดเกี่ยวกับสาร และทฤษฎีการเลือกรับสาร ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารทั้งกระบวนการเพื่อให้การสื่อสารประสบความสำเร็จ ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ไว้ดังนี้ 1) คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเท่าๆกัน ดังนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสาร ต้องมีทักษะในด้านต่างๆ ควรมีทัศนคติที่ดี นอกจากนี้หากมีความเชื่อในตัวผู้นำชุมชนหรือผู้ส่งสาร ชุมชนนั้นจะมีความสงบเรียบร้อย สอดคล้องกับ Phramaha Krisada Kittisobhano (2016) ที่พบว่า ผู้ส่งสารที่จะช่วยสร้างให้เกิดความสมานฉันท์ได้นั้นต้องมีความรู้ความสามารถในข้อมูลหรือเรื่องที่จะสื่อสารและการส่งสาร รวมทั้งมีความสามารถในการจัดการควบคุมสถานการณ์ในการสื่อสาร 2) การกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างสมานฉันท์ ประเด็นเนื้อหาที่จะช่วยสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนต้องเป็นความจริง มีประโยชน์ต่อคนในชุมชน ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ขัดต่อความต้องการและบอกรัฐประสงค์ที่ชัดเจน 3) รูปแบบการสื่อสารการสร้างสมานฉันท์ ควรเป็นรูปแบบที่ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ภายในชุมชนทั้งการสร้างกระบวนการให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของ Siripongtugsin (2018) และการศึกษาของ Buaprom and Narot (2018) ที่พบว่ารูปแบบการสื่อสารที่จะช่วยให้ชุมชนเกิดความ

สมานฉันท์ คือ การสานเสวนา และการใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือ โดยชุมชนที่มีฐานความเชื่อทางศาสนาจารีตประเพณี วัฒนธรรมจะช่วยร้อยรัดคนในชุมชนในมีความปรองดอง สมานฉันท์เป็นกลไกในการป้องกันและจัดการความขัดแย้งและอาชญากรรมได้

สรุป

การสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ตามโครงการบูรณัมสันติสุขเก่าดีประสบความสำเร็จเป็นเพราะปัจจัยต่างๆ ได้แก่ บริบทของชุมชน ซึ่งมีการยึดถือวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมา กระบวนการสื่อสารของบ้านเจริญสุข หมู่ที่ 12 มีผู้ส่งสาร คือ ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ส่งสารหลัก มีปราชญ์ชาวบ้าน และประธานคุ้ม เป็นผู้ส่งสารรอง เนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสาร คือ เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมนูญเก่าดี ผ่านสื่อบุคคล หอกระจายข่าว และสอดแทรกเนื้อหาลงในวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ รวมถึงการใช้ไลน์เป็นช่องทางในการสื่อสารไปยังผู้รับสาร คือ ประชาชนในหมู่บ้าน รูปแบบของการสื่อสารใช้รูปแบบของการสานเสวนา (โสเหล่) มีการใช้คำสอนทางศาสนาเป็นแนวทาง ทำให้เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในชุมชน ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อสร้างความสมานฉันท์ ควรคำนึงถึง คุณลักษณะทางการสร้างความสมานฉันท์และการสื่อสารของผู้ส่งสาร ซึ่งควรมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องที่จะสื่อสาร มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดี สำหรับการกำหนดประเด็นเนื้อหาการสร้างความสมานฉันท์ ไม่จำเป็นต้องเฉพาะเจาะจงหรือเน้นย้ำเรื่องความสมานฉันท์ ประเด็นของเนื้อหาที่จะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคม เนื้อหานั้นต้องเป็นความจริงและมีประโยชน์ ส่วนรูปแบบการสื่อสารเพื่อการสร้างความสมานฉันท์ ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและสังคมเป็นสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จัดทำโครงการหลักสูตรฝึกอบรมด้านการเสริมสร้างความสมานฉันท์ไปสู่ชุมชนโดยใช้กระบวนการพัฒนา 3 ระดับ ดังนี้ (1) สถานการณ์ก่อนเกิดความขัดแย้ง (Pre-Conflict Situation) ต้องพัฒนาความรู้ (Knowledge) เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง (2) สถานการณ์ระหว่างเกิดความขัดแย้ง (Conflict Situation) ต้องพัฒนาทักษะ (Skills) เพื่อให้สามารถนำความรู้การเสริมสร้างความสมานฉันท์ไปวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง และ (3) สถานการณ์หลังเกิดความขัดแย้ง (Post-Conflict Situation) ต้องพัฒนาทัศนคติ (Attitude) เพื่อให้สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงบวก (Positive Thinking) ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง และนำไปสู่การเป็นชุมชนที่มีความสมานสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (Happiness Society)

1.2 เจ้าหน้าที่รัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ควรบูรณาการการทำงานร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิดโดยอาศัยความจริงใจ และความโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและเชื่อใจ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญคือ บริบทที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และกระบวนการสื่อสารสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในชุมชนต่างๆได้ แต่ก็ยังมีประเด็นที่น่าสนใจในการวิจัยครั้งต่อไปได้แก่ ควรทำวิจัยศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนอื่นเพื่อให้เห็นกระบวนการสื่อสารที่ชัดเจน ควรศึกษากระบวนการสื่อสารระหว่างประชาชนในฐานะผู้ส่งสารและผู้รับสาร และศึกษากระบวนการสื่อสารในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐ กับประชาชน เพื่อให้ทราบจุดเด่น รวมถึงอุปสรรคและปัญหาของการสื่อสารที่อาจจะส่งผลต่อการสร้างความสมานฉันท์ในพื้นที่ และควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในชุมชน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน

References

- Arya, G. (2019). The Chairman of the Human Rights and Development Foundation. *Interview*. June, 4.
- Buaprom, B., & Narot, P. (2012). Reconciliation Process for Local governments: Case study of Thapra Sub-District Municipality, Muang District in KhonKaen Province. *Phimoldhamma Research Institute Journal*, 5(1), 213-226.
- King Prajadhipok's Institute. (2013). *The KPI Report on National Reconciliation for the House Subcommittee on National Reconciliation*. Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Kittayarak, K. (2019). The Executive Director of the Thailand Institute of Justice (TIJ). *Interview*. August, 5.
- Luangaram, P., & Sethapramote, Y. (2018). *Economic Impacts of Political Uncertainty in Thailand, PIER Discussion Paper, No. 8*. Retrieved April 2, 2019, from https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2018/05/pier_dp_086.pdf.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2015). *Executive Summary First Year Performance Report of the Government of General Prayut Chan-o-cha (12 September 2014-12 September 2015)*. Retrieved Mar 6, 2019, from <http://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>.
- Pansawat, N., Phramaha Hansa Dhammahaso, & Bannarужи, B. (2019). Community Leaders's Desirable Characteristics for Peace in Thai Society. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(6), 1595-1605.
- Parinyasutinun, U. (2014). Restorative justice and conflict management of khuan so community. *SDU research journal Humanities and Social Sciences*, 10(1), 207-221.
- Phasukjai, S. (2018). Village Headman of Charoen Suk Village, Moo 12. *Interview*. June, 10.

- Phramaha Duangden Thitañāno. (2018). The Way of Promotion of the Peaceful Community According to Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Doichang Coffee Farmers. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue*, 6(Sp1), 284-297.
- Phramaha Hansa Dhammhaso. (2019). Director of International Buddhist Studies College (IBSC) Mahachulalongkomrajavidyalaya University. *Interview*. May, 25.
- Phramaha Krisada Kittisobhano. (2016). Reconciliation Building By Five Precepts Observing Village Project In Ayutthaya Province. *Journal of MCU Social Science*, 5(3), 45-61.
- Pra Kowit Palanano, Phramaha Duangden Thitañāno, & Wattanapradith, K. (2018). The Multi-Cultural Way of Wat Khan-ngoen Community in Chumporn Province According to Buddhist Peaceful Means. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue*, 6(Sp1), 182-193.
- Pranee, C. (2014). Community Culture and Bringing about Reconciliation in Thai Society Using Culture as Key Instruments. *Journal of Community Development and Life Quality*, 2(2), 115-123.
- Sanannaree, N., Leeka, J., Sa-waingam, S., & Thongnuek. P. (2018). Buddhist Communication for Reconciliation in Society. *Journal of Graduate MCU khonkaen Campus*, 5(1), 159-178.
- Siripongtugsin, N. (2018). Restorative Justice: Managing Conflicts to Empower the Justice of Pru Khuan Kreng Community in Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of Social Development*, 20(1), 1-16.
- Siwisorn, C., Phramaha Duangden Thitañāno, & Wattanapradith, K. (2018). The Way of Promotion of the Peaceful Community According to Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Doichang Coffee Farmers. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue*, 6(Sp1), 284-297.
- Vatanasapt, W. (2019). The President of Chaiyaphum Rajabhat University. *Interview*. June, 15.
- Worathanphasuk, N., & Rukpollmuang, C. (2014). Proposed processes for community empowerment to strengthen peace and reconciliation for local authorities. *An Online Journal of Education*, 9(2), 282-294. Retrieved March 15, 2019, from <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/37351>.